

Aleg. 9.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie kodyfikacji ustaw krajowych.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 20. Stycznia 1888. przy rozprawie nad Rubryką II. wydatków preliminarza funduszu krajowego na rok 1888, wydał Wysoki Sejm uchwałę treści następującej:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby celem jak najstaranniejszego przygotowania projektów do ustaw dla Sejmu poruczył czynność kodyfikacyjną tych projektów jednej osobistości odpowiednio do tego uzdolnionej.“

Jeżeli rozbierzemy tę uchwałę na jej składowe części, to otrzymamy następujący rezultat:

1. Stawia ona czynność kodyfikacyjną przy ustawie jako odrębną czynność;

2. Żąda, żeby ta czynność przy wszystkich projektach do ustaw poruczoną była jednej osobistości.

3. Aby ta osobistość była do tego uzdolnioną.

Wniosek tak ważny, sięgający do głębi organizacji Wydziału krajowego, musiał spowodować Wydział krajowy do jak najściślejszego jego rozebrania, do rozważenia wszystkich okoliczności jemu towarzyszących, przyczyn, które spowodowały jego postawienie i uchwalenie, a wreszcie do obmyślenia środków, któreby myśl leżącą na gruncie powyższej uchwały urzeczywistnić i w życie wprowadzić zdołały.

Tem więcej czuł się Wydział krajowy do tego zobowiązany, ile że sprawa ta nie była poprzód w komisji rozbiegana, ale pojawiła się przy rozprawie budżetowej i przy tejże powyższą uchwałą załatwioną została.

Przedewszystkiem więc zastanowił się Wydział krajowy nad przemówieniami Panów posłów w dyskusji nad tym przedmiotem udział biorących, mianowicie P. P. posłów Dr. Madeyskiego, Dr. Skałkowskiego, Kozłowskiego, Dr. Rybickiego i sprawozdawcy posła Chrzanowskiego.

Poseł Dr. Madeyski przytacza, że nam potrzeba dążyć do jak najlepszego kodyfikowania ustaw, że pod względem inicjatywy do ustaw c. k. Rząd był mniej czynnym, że posłowie robili wprawdzie częsty użytek z prawa inicjatywy, że wszelako wniosek poselski zwykle odsyłanym bywał do Wydziału krajowego z poleceniem przedłożenia na najbliższej sesji sejmowej projektu do ustawy i że inicjatywa do ustaw zwykle wychodziła od Wydziału krajowego.

Mimo to skutek tej inicjatywy jest mniej obfity, jak inicjatywa sama; świadczą o tem częste odraczania załatwiania przedłożonych projektów do ustaw, częste odmówienia Najwyższej sankeyi i częste poprawiania ustaw przez nowe.

Przyczynę tych ujemnych rezultatów widzi poseł Dr. Madeyski w wewnętrznym urządzeniu Wydziału krajowego. Wydział krajowy podzielony jest na Departamenta, z których wychodzą projekty do ustaw. Poseł Dr. Madeyski sądzi, że takie projekty są tylko materiałem in crudo. Ale na to, żeby z tych projektów wyszły ustawy, potrzeba koniecznie ostatecznej umiejętnej ręki kodyfikatora, potrzeba należytego wykończenia projektu przydatnego dla Sejmu, który zawsze ma tylko krótki czas do obrad, potrzebnym jest zdaniem posła Dr. Madeyskiego niezbędnie, aby w Wydziale krajowym istniało biuro kodyfikacyjne, które powinno być biurem prawniczym.

Poseł Dr. Madeyski przyznaje, że nie wiedziałby — jakby to biuro urządzić, mianowicie, czy przez przybranie nowych sił, lub też, czy opierając się o biuro statystyczne, ale mniema, że Wydział krajowy i kierownik jego najlepiej będą wiedzieli, co pod tym względem potrzeba i w jaki sposób to urządzić można.

W końcu postawił wniosek: Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby zastanowił się nad sposobem nrządzenia dla swoich prac prawodawczych biura kodyfikacyjnego i przedstawił Sejmowi jak najrychlej odpowiedni wniosek.

Poseł Chrzanowski wątpi, czy utworzenie takiego rodzaju Rady stanu przy Wydziale krajowym da się pogodzić ze statutem krajowym.

Poseł Dr. Skalkowski zgadza się zupełnie z myślą i zamiarem posła Dr. Madeyskiego, sądzi wszelako, że przy wyborze środka posunął się poseł Dr. Madeyski za daleko, projektując biuro kodyfikacyjne. Dr. Skalkowski sądzi, że wystarczy, aby czynność kodyfikacyjną poruczyć jednej osobistości, odpowiednio do tego nzdolnionej, — np. jednemu z Radców Wydziału krajowego i postawił odpowiedni wniosek na początku tego sprawozdania przytoczony.

Poseł Kozłowski sądził, że mógłby się Wydział krajowy przy ostatecznej redakcyi odnieść do Wydziałów prawniczych we Lwowie i w Krakowie. Zgadza się wszakże raczej z wnioskiem posła Dr. Skalkowskiego niż posła Dr. Madeyskiego.

Poseł Dr. Rybicki mniema, że ustanowienie zasad jest najtrudniejszą częścią ustawodawstwa. Skoro ta część jest ustalona, kodyfikacja sama jest łatwą.

Poseł Dr. Madeyski konstatuje po raz drugi, że Sejm ma za mało czasu, aby się kodyfikacją zajął. Przytacza, że nie miał na myśli zmiany statutu krajowego lub tworzenia po za Wydziałem krajowym innego ciała osobnego Sejmowi odpowiedzialnego. Etat Wydziału krajowego chroma. Taki anormalny stan dalej trwać nie może. Poseł Dr. Madeyski konstatuje, że w rzeczy samej nie ma między nim a posłem Dr. Skalkowskim różnicy i dlatego zgadza się z wnioskiem posła Dr. Skalkowskiego.

Zbadawszy dokładnie powyższe przemówienia przyszlśmy do przekonania, że przemawiający Panowie posłowie nie byli całkiem zadowoleni z dotychczasowej czynności kodyfikacyjnej Wydziału krajowego i że dążeniem ich było obmyśleć środek zabezpieczający na przyszłość lepszą kodyfikacją; lecz co do środka, jakimby się ten cel osiągnąć dał, nie byli z sobą całkiem w zgodzie, chociaż poseł Dr. Madeyski zgodził się ostatecznie na środek przez posła Dr. Skalkowskiego proponowany.

Wszakże między środkiem proponowanym przez posła Dr. Madeyskiego, a środkiem proponowanym przez posła Dr. Skalkowskiego ogromna zachodzi różnica, chociaż cel jest obydwom wspólny. Gdy bowiem biuro kodyfikacyjne jest ciałem zbiorowym, naksztalt Rady stanu w innych Państwach praktykowanej i daje większą gwarancją pomyślnego skutku, wniosek posła Dr. Skalkowskiego wkłada cały ciężar na jedną osobistość, a tem samem zmniejsza tę gwarancją a może redukuje ją do zera.

W tem miejscu nie zawadzi wspomnieć o jednej okoliczności.

Dopiero co wspomnieni obydwaj Panowie posłowie żądają, aby projekty ustaw jurydycznie były opracowane.

Wydział krajowy nie przeczy, że każda ustawa powinna być oparta na pewnych zasadach, że powinna być logicznie i jasno stylizowaną i że nie powinna zawierać w sobie sprzeczności. Lecz co do układu i stylizacji wielka zachodzi różnica między ustawami administracyjnymi a ustawami jurydycznymi. Pierwsze muszą być przystępne każdemu, bo wsiąkają codziennie w życie praktyczne, muszą być każdemu i nieprawnikowi zrozumiałe, nie powinny wymagać pewnego fachowego wykształcenia, aby je zrozumieć, muszą się ściśle wiązać z życiem praktycznym i tak być stylizowane, żeby w danym razie każdy je zrozumieć i do nich zastosować się mógł.

To też nowsze ustawodawstwo administracyjne posuwa się w chęci być zrozumiałem dla wszystkich tak daleko, iż nawet często powody pojedynczych postanowień przyjmuje do ustawy.

Inaczej rzecz się ma z ustawodawstwem jurydycznym. Nie potrzebujemy się wdawać w rozbiór tego — jakim ono być powinno, ale wskazujemy na to, jakim ono jest. Wiadomem jest powszechnie, że nstawa cywilna austriacka jest pod względem opracowania jurydycznego jedną z najlepszych w państwach cywilizowanych. To samo tyczy się także Cod'a Napoleona, a przecież jakiegoto wykształcenia jurydycznego potrzeba, aby je zrozumieć, ile komentarzów do nich podano, a mimo to, jak różnie bywają one w różnych sądach, a czasem i w tych samych sądach tłómaczone. Te ustawy już nie są przystępne dla wszystkich i prawie zawsze, skoro idzie o zastosowanie takich ustaw, strona sama sobie nie wystarcza ale musi się udać o pomoc do fachowego prawnika.

Wydział krajowy sądzi, że układanie ustaw administracyjnych we formie jurydycznej prowadziłoby w życiu praktycznym do takich samych skutków, do nieporadności stron.

Mimo to Wydział krajowy jest przekonany, iż myśl i dążność obydwóch Panów wnioskodawców jest godną poparcia i powinna być urzeczywistnioną, wszakże nie może doradzać Wysokiemu Sejmowi wprowadzenia w życie środków przez obydwóch Panów wnioskodawców obmyślanych, a mianowicie środka przez posła Dr. Skalkowskiego proponowanego, a przez Wysoki Sejm przyjętego.

Wydział krajowy czuje się do tego przedstawienia obowiązany, raz dla tego, że obowiązkiem jego jest doradzać Wysokiemu Sejmowi takie środki, które się zgadzają z ustawą i oparte są na gruntownem rozważeniu wszelkich okoliczności, tudzież na ćwierćwiekowym doświadczeniu, a po drugie dlatego, że już przemówienia obydwóch Panów wnioskodawców wskazują na to, że Wydział krajowy obmyślił środki, którymiby myśl ich wspólna najsuadniej dała się w życie wprowadzić.

Przystępujemy więc do rozbiórki obydwóch wniosków.

Poseł Dr. Madeyski chociaż się zgodził w końcu z wnioskiem posła Dr. Skalkowskiego chciał mieć zaprowadzone biuro kodyfikacyjne.

Wydział krajowy nie sądzi, iżby ten środek prowadził do celu.

Poseł Dr. Madeyski mniema, „że przysposobienie ustaw w biurze administracyjnym, jakim jest każdy z sześciu Departamentów Wydziału krajowego, jest tylko materiałem in crudo. Ale na to, żeby z tego wyszła ustawa“ — mówi dalej poseł Dr. Madeyski, — „potrzeba koniecznie ostatecznej umiejętnej ręki kodyfikatora, któryby ten cały materiał opanował, któryby naukowo do takiej czynności był przysposobionym, któryby umiał porównać ustawy dotyczące z analogicznymi ustawami, jakie w różnych krajach i Państwach istnieją, żeby na podstawie tego porównania doszedł do wiadomości, o ile można gdzie indziej istniejące instytucje naśladować, o ile błędy tych instytucyj wymijać, któryby nareszcie znał wszystkie w Austrii obowiązujące ustawy państwowe i krajowe, dlatego, aby przypadkiem niewłaściwego postanowienia do ustawy nie przyjął, któreby stanowiło sprzeczność z ustawami już obowiązującymi.“

Na te słowa posła Dr. Madeyskiego zgadzamy się. Ale cóż to za ogrom zadania dla takiego biura kodyfikacyjnego. A więc należałyby do jego zadania projekty ustawy gminnej, o reprezentacji powiatowej, do zmiany statutu krajowego, projekty do ustaw: drogowej, szkolnych, szupasowych, fundacyjnych, melioracyjnych, finansowych, szpitalnych, propinacyjnych, podatkowych, projekta do zmiany ustawy cywilnej o postępowaniu sądowym i sprawach niespornych i t. d.

Gdy ogrom wiedzy w każdym z tych działów nie znajdzie się w kilku tylko osobistościach, musiałyby to biuro kodyfikacyjne składać się z licznego grona mężów przynajmniej jednego z każdego fachu. Już z natury rzeczy, jak uczy doświadczenie, zdanie fachowego członka przeważałoby w obec reszty członków niefachowych, tak, że posiedzenia takiego biura byłyby po większej części czezą formalnością.

A i tego nie można spuścić z oka, że urządzenie biura takiego znaczne pociągnęłoby za sobą wydatki. Mężowie do takiego biura powołani musieliby być wzięci z najwybitniejszych osobistości w kraju. Każdy z nich ma zawodowe swoje zatrudnienie. Należąc do biura kodyfikacyjnego i mając przed sobą tak ogromne zadanie, jak je posel Dr. Madeyski w powyższych słowach skreślił, musieliby członkowie biura z uszczerbkiem dla swoich zawodów oddać się przeważnie pracom biura kodyfikacyjnego, szczególnie wtenczas, jeżeliby Wysoki Sejm zażądał reformy ustaw ważniejszych, jak np. ustawy gminnej lub ustaw szkolnych. Nie trudno przewidzieć, że skutkiem takiego dwoistego zatrudnienia byłoby zaniedbanie albo jednego albo drugiego.

O ile Wydziałowi krajowemu wiadomem, nie ma nigdzie takiego biura kodyfikacyjnego dla wszystkich ustaw. Zwykle przys osabiają projekty ustaw odnośne Ministerstwa, a w najnowszych czasach poruszono w Belgii myśl utworzenia Rady stanu, jednakże nie dla wszystkich rodzajów ustaw, lecz tylko dla ustaw jurydycznych.

Kodyfikowanie ustaw nie jest osobną nauką. Nie jest ono możliwem bez dokładnej teoretycznej i praktycznej znajomości przedmiotu. Na dobrą ustawę muszą się składać trzy czynniki:

Długoletnia praktyka, wiedza teoretyczna i siła talentu, któraby przerobiła ten materyał, pogodziła praktykę z nauką i ubrała rezultat w słowa jasne, logicznie zestawione, któraby wiedzę i praktykę pogodziła w ustawie.

Biuro kodyfikacyjne możeby przewyższyło we wiedzy teoretycznej siły Departamentów Wydziału krajowego, ale nie miałyby z pewnością tej praktyki, którą mają Departamenta Wydziału krajowego i musiałyby natrafić na nadzwyczajne przy układaniu ustaw trudności.

Lecz przypuściwszy, że takie biuro kodyfikacyjne, zupełnie odpowiadające celowi dałoby się, zawsze wszelako z wielkim nakładem finansowym, złożyć, to zachod i pytanie, jakiemby było jego stanowisko w obec Wydziału krajowego i w obec Wysokiego Sejmu.

Według statutu krajowego jest Wydział krajowy organem wykonawczym Wysokiego Sejmu, jemu, oprócz Panów posłów i e. k. Rządu przysługuje prawo do inicjatywy do ustaw, on tylko jest odpowiedzialnym Wysokiemu Sejmowi za przedłożenie projektów do ustaw, a według instrukcji wydanej przez Wysoki Sejm dla Wydziału krajowego, odpowiedzialnym jest każdy Członek Wydziału krajowego — Radzie Wydziału krajowego za referaty — jakie teje przedkłada.

Czy takie biuro kodyfikacyjne byłoby odpowiedzialne Wydziałowi krajowemu, czy też tylko Wysokiemu Sejmowi? bo innego wypadku nie może być.

W pierwszym wypadku musiałby szef odnośnego Departamentu Wydziału krajowego wziąć elaborat biura kodyfikacyjnego pod swoją rozważę, musiałby mieć prawo przerobienia go według swojego zapatrywania się na sprawę, musiałby przynieść swój, nie zaś operat biura kodyfikacyjnego na posiedzenie Wydziału krajowego, jego operat nie zaś operat biura kodyfikacyjnego musiałby stanowić podstawę obrad Wydziału krajowego i projekt przez Wydział krajowy nie zaś przez biuro kodyfikacyjne uchwalony musiałby wejść jako przedłożenie do Wysokiego Sejmu.

Musiałoby się więc stać przeciwnie jak poseł Dr. Madeyski przewidywał, to jest projekt Wydziału krajowego nie byłby dla biura kodyfikacyjnego materiałem in crudo, ale przeciwnie projekt biura kodyfikacyjnego musiałby się stać materiałem dla Wydziału krajowego.

Czy w obec tych okoliczności, a mianowicie w obec możliwości, iż odnośny szef Departamentu Wydziału krajowego przerobiłby ze względów praktycznych a może i teoretycznych cały operat biura kodyfikacyjnego, utrata czasu i kosztów znacznych dałyby się usprawiedliwić, łatwo osądzić się da.

W drugim wypadku, tj. jeżeliby biuro kodyfikacyjne stało po za Wydziałem krajowym i mogło Wysokiemu Sejmowi projekty do ustaw przedkładać, będąc jemu tylko odpowiedzialnem, potrzebaby przystąpić do zmiany statutu krajowego, co niewątpliwie nie leżało ani w intencji posła Dra Madeyskiego, ani też Wysokiego Sejmu.

Jeżeli według tego, cośmy przytoczyli, biuro kodyfikacyjne nie odpowiedziałoby celowi, cóż dopiero mówić o tem, jeżeliby cała praca kodyfikacyjna spoczywać miała na barkach jednej tylko osobistości, jak tego wymaga uchwała Wysokiego Sejmu na początku przytoczona.

Wprawdzie uchwała ta wymaga; a by osobistość ta była do tego zdolniona.

Ale właśnie w tym ostatnim wymogu leży trudność nie do przewyciężenia. W gronie urzędników Wydziału krajowego, jakkolwiek w niem znajdują się mężowie znakomitych zdolności, pracy i rozległej praktyki, nie mamy ani jednego, któryby zdołał we wszystkich gałęziach, należących do zakresu działania Wydziału krajowego, układać ustawy. Śmiało twierdzić możemy, iż i po za Wydziałem krajowym nie znaleźlibyśmy męża, któryby takiemu zadaniu podolał. Rozpisanie konkursu nie mogłoby odnieść skutku, gdyż wymaganie doktoratu i rozległej praktyki, najwyższe wymogi, do których moglibyśmy się posunąć, nie dałoby jeszcze gwarancyi, iż kandydat odpowie tak ogromnemu zadaniu.

Więc ani biura kodyfikacyjnego ani powierzenia całej pracy kodyfikacyjnej jednej tylko osobistości Wysokiemu Sejmowi doradzać nie możemy.

W poprzedzającym wywodzie wykazaliśmy, że środki przez posłów Dra Madeyskiego i Dra Skatkovskiego wskazane nie prowadziłyby do celu. Lecz nie idzie zatem, iżby już nie istniał żaden środek, któryby intencjom Wysokiego Sejmu i PP. wnioskodawców odpowiadał.

Jeżeli przejrzymy roczniki naszych czynności prawodawczych, to musimy skonstatować, że większa część ustaw krajowych wyszła z inicjatywy Wydziału krajowego, że projekty do nich były starannie opracowane w czasach, w których czynności administracyjne Wydziału krajowego mniej spożywały sił pracujących, jak np. ustawa gminna, ustawa o reprezentacji powiatowej, ustawy konkurencyjne i inne. Lecz i w nowszych czasach projekty przez Wydział krajowy wypracowane zostały przez Wysoki Sejm uchwalone i otrzymały Najwyższą sankcyą, jak na przykład przedłożone przed kilku laty ustawy melioracyjne, które nawet innym prowincyom za wzór służyły.

Lecz Wydział krajowy nie chce przez to twierdzić, iż wszystkie jego projekty były bez zarzutu. W czem zaś leży przyczyna złego wyjaśnimy w następującym wywodzie, skoro ona będzie na jawie łatwo znajdzie się środek zaradczy.

W roku 1866. kiedy czynności administracyjne w Wydziale krajowym były jeszcze prawie żadne i w przewidywaniu, iż takowe się pomnożą, ustanowił Wysoki Sejm następujący etat urzędników koncepcyjnych.

- 6 sekretarzy,
- 6 koncyplistów,
- 4 praktykantów.

Razem 16 urzędników koncepcyjnych.

W roku 1874. gdy administracya Wydziału krajowego znaczniejsze już przybrała rozmiary, zreorganizowany został etat urzędników konceptowych w następujący sposób, a mianowicie: usystemizowano:

- 6 sekretarzy, z których wolno było Wydziałowi krajowemu mianować dwóch Radców;
- 6 koneypistów,
- 2 adjunktów,
- 2 asystentów.

Razem 16 urzędników konceptowych.

tak, że co do liczby nie zaszła żadna zmiana.

W roku 1878 gdy czynności Wydziału krajowego znacznie się były powiększyły, dodał Wysoki Sejm do powyższego etatu dwóch sekretarzy i jednego koneypistę, tak, że obecny etat urzędników konceptowych wynosi 19 osób.

Obaczymy teraz, jak się czynności Wydziału krajowego od roku 1874. do końca 1887 roku pomnożyły.

I. Liczba protokołu podawczego wynosiła w roku 1874—26839, zaś w roku 1887—63766.

II. Jakkolwiek już to samo znaczne, bo wyżej jak w dwójnasób podwyższenie liczby protokołu podawczego, wskazuje na znaczny wzrost czynności Wydziału krajowego, to nie chcemy się zadowolnić tym tylko dowodem, ale wyliczymy sprawy, które od r. 1874. do końca 1887 r. przybyły. I tak:

w Departamencie I.

W skutek wydania instrukcyi dla nadzoru majątków gmin i powiatów, wzrosły znacznie odnośne czynności.

Mianowicie przybyło do załatwienia obszerne konwoluty budżetów, zamknięć rachunkowych, inwentarzy gmin i powiatów, tudzież rekursy zasądzonych stron na rozmaite zwroty i likwidacye majątków gminnych.

Nadto przybyły sprawy udzielania pożyczek na budowę koszar dla c. k. wojska

W Departamencie II. przybyły sprawy:

1) budowli wodnych i melioracyi (rubr. XIII. funduszu krajowego) oraz kontroli subwencyonowanych przedsiębiorstw melioracyjnych. Wydatek tej rubryki wynosi wedle budżetu na rok 1888 — 183418 zł.

2) 4-ch funduszy krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych, zostających pod bezpośrednim zarządem Wydziału krajowego, a których ilość niebawem pomnoży się;

3) funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych utworzyć się mającego w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1888 z pożyczki krajowej imiennej wartości 700.000 zł. której zaciągnięcie jest w toku;

4) pożyczek krajowych i różnych zakładów (rubr. XIV. funduszu krajowego), których koszt roczny wedle budżetu z r. 1888. wynosi kwotę 429.154 zł.;

5) gospodarstwa krajowego (rubr. XV. funduszu krajowego), którego koszt roczny wedle budżetu z r. 1888. wynosi 232.560 zł.

W gospodarstwie krajowem przybył bezpośredni zarząd zakładów gospodarczych:

- a) dwóch szkół rolniczych, folwarku i kursu gorzelnictwa w Dublanach,
- b) szkoły rolniczej i ogrodniczej tudzież folwarku w Czernichowie,
- c) szkoły rolniczej w Horodence,
- d) szkoły rolniczej w Jagielnicy,
- e) szkoły rolniczej w Kobiernicach.

6) Przemysłu krajowego (rubr. XVI. funduszu krajowego), którego koszt roczny wynosi wedle budżetu z r. 1888 — 93.992 zł.

W oddziale przemysłu kraj. objęto bezpośredni zarząd 12 szkół i warstatów przemysłowych;

7) Krajowego funduszu przemysłowego, osobno utworzonego w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. stycznia 1887 na wspieranie przemysłu krajowego przez udzielanie pożyczek.

8. Rybactwo.

W Departamencie III. wzmożyły się czynności następująco :

1) W roku 1874 było fund styp.	85 z mająt. zarodowym	1,611.165 zł. 16 $\frac{1}{2}$ ct. — styp. 427
„ 1887 „ „ „ „	146 „ „	2,764.378 „ 69 „ — „ 643
Przybyło z końcem r. 1887 fundacyi	61 z mająt. zarodowym	1,153.213 zł. 52 $\frac{1}{2}$ ct. — styp. 216
2) W r. 1874 było fund. dobroczyn.	6 z mająt. zarodowym	174.352 zł. 18 $\frac{1}{2}$ ct.
„ 1887 „ „ „ „	30 „ „	1,891.886 „ 23 „
Przybyło z końcem r. 1887 fun. dobr.	24 z mająt. zarodowym	1,717.534 zł. 04 $\frac{1}{2}$ ct.

3) W roku 1874 to jest w rok po odbiorze w zarząd kraju dochodów krajowego funduszu szkolnego, Wydział krajowy ograniczał się jeszcze tylko na administrowaniu samych dochodów tegoż funduszu, nie wglądając w rachunki Rad szkolnych okręgowych, które wyłącznie przez Radę szkolną krajową były kontrolowane. Gdy następnie okazało się, że rachunki Rad szkolnych okręgowych nie odpowiadają wymogom kontroli, na kilkakrotne wezwwanie Wysokiego Sejmu Rada szkolna krajowa przeprowadziwszy likwidacyę funduszy szkolnych okręgowych, skoncentrowała całą administracyę tychże funduszy i od tego czasu tj. od roku 1885 poczęła nam przysyłać odnośne rachunki. Wskutek tego zarządzenia Wydział krajowy rozciągnął ściśle kontrolę nad funduszami szkolnymi okręgowymi, mianowicie :

a) czuwa nad ściąganiem prestaeyi szkolnych,
 b) czuwa nad ściąganiem zaliczek udzielonych gminom na opędzenie potrzeb bieżących,
 c) czuwa nad ściąganiem przez Rady szkolne okręgowe nadebranych zasiłków,
 d) trutynuje corocznie 35 zamknięć rachunkowych c. k. Rad szkolnych okręgowych, których to funduszy obrót wedle sumaryusza zamknięć rachun. funduszy szkolnych okręgowych za rok 1886 wynosił :

a) w dochodach	1,506.254 zł. 90 ct.
b) w wydatkach	1,578.572 zł. 48 ct.
Razem	3,084.827 zł. 38 ct.

(Tych rachunków przed r. 1874 nie przedkładano Wydziałowi krajowemu, a zatem o tyle była mniejsza czynność rachunkowa).

e) trutynuje 35 preliminarzy tychże Rad szkolnych okręgowych,

f) sporządza dla Wysokiego Sejmu zestawienia powyższych rachunków, które służą za podstawę do zamknięcia i preliminarzy krajowego funduszu szkolnego.

Tu jeszcze nadmienić wypada, że powyższe czynności podwoją się wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z roku zeszłego, wprowadzającej w miejsce 35 -- 74 Rad szkolnych okręgowych.

g) Ilość szkół zorganizowanych wynosiła wedle sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego w roku 187 $\frac{3}{4}$ 980 szkół
 zaś wedle sumaryusza szkół zorganizowanych na rok 1888 jest 3137 „
 przybyło więc szkół zorganizowanych 2148 szkół

h) od kilku lat ostatnich pomnożyły się czynności przez rozściągnięcie kontroli na fundusz szkolny emerytalny.

i) od roku 1880 zaprowadzono wykazy zaległości, a ilość urgowanych zaległości wynosi rocznie do 9.500 pozycyi;

k) począcwszy od roku 1876 wprowadzono w życie nową fundacyę. mianowicie: „fundusz szkół ludowych z r. 1872“, mający na celu udzielanie zasiłków gminom na budowę szkół.

Majątek zarodowy tegoż funduszu wynosił z końcem roku 1887. 99.819 zł. 61 $\frac{1}{2}$ ct.

4) W dziale „kosztów zarządu“ (rubr. II. funduszu krajowego) wzmożyły się czynności — dowodem tego, że kredyty uchwalone w budżecie tej rubryki na r. 1874 wynosiły 179.443 zł. na r. 1888 wynosiły 243.752 zł. podniosły się zatem o sumę 64.309 zł.

5) Również i w innych rubrykach wykazuje budżet r. 1888 wiele nowych do Departamentu III. należących spraw, które nie istniały w roku 1874, mianowicie :

a) w rubr. VI. „Zasiłki dla zakładów dobroczynności“ przybyły: poz. 40, 42, do 47;

b) w rubr. VII. „Wydatki na cele wykształcenia i oświaty“ przybyły: poz. 53, 55 do 63, 65, 68, 71, 73, 75, 76, 78 do 97 m);

W ogóle wynosiły koszta rubr. VII. wedle budżetu roku 1874 (po wyłączeniu pozycyj nienależących do tego działu tylko kwotę) 267.403 zł. zaś wedle budżetu roku 1888 wynoszą 747.584 „ podniosły się zatem o kwotę 480.181 zł.

Uchwałą Wys. Sejmu z 21. Stycznia 1886 poleconem zostało, ażeby wszelkie szkoły i zakłady naukowe przez Wys. Sejm subwenyjonowane przedkładały każdego roku sprawozdania, jak również szczegółowe rachunki, w jaki sposób subwenyja krajowa została zużyta, a które to rachunki są sprawdzane i czynności pomnażają.

c) w rubr. VIII. „Utrzymanie pomników historycznych“ przybyły poz. 98 b) do 99, 101 do 102;

d) w rubr. XVII. „Różne wydatki“ przybyły: poz. 252, 254 do 266, 267 do 267 b) 267 c), 267 d), 267 e); dawniej nie było tej różnorodności wydatków rozmaitych.

W Departamencie IV. wzrost czynności jest następujący:

W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 5. grudnia 1872 zbudowano od r. 1875 następujące drogi uznane za krajowe :

- 1.) Brzeżany - Rohatyn wybudowano od roku 1875. do 1878.
- 2.) Krasne - Busk „ „ „ „ „ „
- 3.) Tarnopol - Zbaraż „ „ „ „ „ 1880.
- 4.) Tarnów - Szczucin „ „ „ „ „ 1879.
- 5.) Sucha - Zator „ „ „ „ „ „
- 6.) Smykowiec - Suchostaw „ „ „ 1876. „ 1883.
- 7.) Dynów - Przeworsk „ „ „ 1877. „ 1881.
- 8.) Zborów - Zażółce „ „ „ 1877. „ 1883.
- 9.) Rzeszów - Nadbrzezie w budowie od roku 1875.
- 10.) Lwów - Stojanów „ „ „ 1879.
- 11.) Borszczów - Kolendziany „ „ „ 1885.

Nadto przedsięwzięto znaczniejsze rekonstrukcyje dróg krajowych :

- 1.) Borszczów - Okopy od roku 1875. do 1878.
- 2.) Czorsztyn - Zabornia w roku 1875.
- 3.) Dembica - Nadbrzezie od roku 1874. do 1877.
- 4.) Horodenka - Załucze „ „ 1874. „ 1877.
- 5.) Husiatyn - Kopyczyńce w roku 1880.
- 6.) Jarosław - Bełzec od roku 1877. do 1879.
- 7.) Kraków - Barańska od roku 1875. do 1877.
- 8.) Przemyśl - Sanok od Prądkowic do Olszan od roku 1875. do 1877.
- 9.) Stanisławów - Bursztyn w roku 1877.
- 10.) Zakliczyn Sącz - Niedzica od roku 1874 do 1882
- 11.) Zaleszczyki - Skala od roku 1876. do 1878.
- 12.) Żółkiew - Mosty - Krystynopol od roku 1874. do 1881.

W roku 1874 utrzymywano dróg krajowych 1280 kilometrów
 a na rok 1889 przypada do utrzymania 1767 „
 długość dróg krajowych wzrosła zatem o 487 kilometrów.

Etat służby drogowej zwiększył się:

w roku 1874 wynosił etat tej służby na prowincyi 317 osób z wydatkiem w budżecie uchwalonym	74.146 zł.
na r. 1888 uchwalono budżetem dla 389 osób	<u>103.037 „</u>
a zatem więcej o	28.891 zł.

Etat służby drogowej zwiększył się jedynie przy utrzymaniu dróg krajowych o 72 osób, nie licząc inżynierów i pomocników przy trzech drogach krajowych, będących jeszcze w budowie.

W roku 1874 uchwalono budżetem na zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych 60.000 zł.	
w roku 1888	<u>140.000 „</u>
przeło więcej o	80.000 zł.

Okólnikiem do Lw. 51432/882 zarządzono przedkładanie i sprawdzanie aktów kolaudacyjnych przebudowania subwencyonowanych dróg powiatowych i gminnych.

W myśl nowej ustawy drogowej z 7. Lipca 1885 Dz. u. p. Nr. 39 utrzymuje się ewidencya preliminarzy i zamknięć rachunkowych dróg gminnych i powiatowych.

Na podstawie ustawy z dnia 15. kwietnia 1881 Dz. u. Nr. 46, uznano dotychczas 75 dróg od stacyi kolejowych za dojazdy kolejowe, większa część jest wybudowana, a fundusz krajowy przyczynia się datkiem konkurencyjnym tak do budowy, jakoteż do utrzymania tych dojazdów. Rachunki budowy i corocznego utrzymania muszą być sprawdzone, nadto utrzymuje się ewidencya dojazdów.

W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 13. października 1882 utworzono osobny fundusz rezerwowy, z którego udzielane bywają pożyczki bezprocentowe na poprawę dróg powiatowych i gminnych, który to fundusz z końcem roku 1887 wynosi sumę 111.797 zł.

W roku 1874 istniało przy drogach kraj. stacyi mytniczych	109
obecnie po omyczeniu nowo wybudowanych dróg krajowych znajduje się stacyi	<u>150</u>
przybyło zatem stacyi mytniczych	41

Domki mytnicze i drożnicze przebudowano lub z gruntu nowo postawiono w ilości 107.

W Departamencie V. przybyło od roku 1875.

- 1.) krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie 1
- 2.) „ szpital prowincjonalny w Sokalu 1
- 3.) szpitali zagranicznych 50

Przyrost ilości szpitali pomnożył czynności; osobliwie widocznem to jest na różnicy kosztów zakładu kulparkowskiego. Chorzy tegoż zakładu pomieszczeni byli do maja 1875 w osobnym oddziale szpitala we Lwowie, zostając pod wspólną administracyą tegoż szpitala.

Koszt utrzymania tychże chorych wynosił w roku 1874 (po odtrąceniu filii oddziału obłąkanych w Żółkwi)	79.752 zł.
gdy wynosi w r. 1887	<u>141.473 „</u>
a więc podwyższył się o	61.721 zł.

Odrębna administracya zakładu i zwiększona ilość chorych i dni leczenia wynosząca w roku 1874	591 chorych i 106172 dni leczenia
a która wynosiła w roku 1887	<u>1061 „ „ 181155 „ „</u>
zwiększyła się o	470 chorych i 74983 dni leczenia

pomnożyła znacznie czynności już samym obowiązkiem dochodzenia stosunków majątkowych chorych.

Od roku 1878 zaprowadzono kontrolę nad szpitalami prowincjonalnymi po myśli §. 70. ustawy gminnej, — zarządzając przedkładanie zamknięć rachunków tychże szpitali dla cenzury, a których wynikłości przedkłada się w sporządzanych zestawieniach Wysokiemu Sejmowi.

Po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21. Stycznia 1886, przedkłada się także Wysokiemu Sejmowi szczegółowe budżety szpitali prowincjonalnych, które podlegają cenzurze i za twierdzeniu Wydziału krajowego.

Wzrost czynności Departamentu tego przedstawia dosadnie także i rubr. III. funduszu krajowego, wedle której koszta leczenia opłacane z funduszu krajowego wynosiły:

w roku 1874	za dni leczenia	425.802	kwotę	261.340 zł.
gdy „ 1887	wynoszą „ „	1,147.590	„	733.384 „
	wzrosły zatem o dni leczenia	711,788	i o kw.	472.044 zł.

W Departamencie VI. wzrosły czynności następująco:

1) Zaprowadzono od roku 1876. szupaśnictwo w kraju (ust. kraj. z 15. Listopada 1874. Nr. 65 Dz. ust. i rozp. kraj. z roku 1874.).

2) Przybył fundusz propinacyjny od r. 1878. Majątek tego funduszu wynosi z końcem roku 1887. 3,651.606 zł.

3) Pomnożyły się znacznie posterunki żandarmeryi w kraju;

4) Przybyły czynności z powodu organizacyi pospolitego ruszenia;

5) Przybyła budowa koszar dla żandarmeryi.

W końcu zauważa się, iż w powyższem przedstawieniu pominięto wzrost czynności odnoszących się do wszelkich tych spraw, które po roku 1874. istniały, lecz już przeminęły, jak n. p. budowy gmachu sejmowego, budowy szpitala w Krakowie, budowli w szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie.

III. W czasie od roku 1874. do końca roku 1887. przeprowadziliśmy przez naszych urzędników 463 komisyi i mieliśmy 236 procesów w Trybunale administracyjnym.

Wykaz I. IV. W tym samym czasie wnieśliśmy do Wysokiego Sejmu 154 projektów do ustaw jak 1/.
Wykaz II. i 426 innych sprawozdań jak 2/. — Załatwiliśmy przekazanych nam przez Wysoki Sejm specjalnymi mandatami petycyj 1169 a niezalatwionych przez Wysoki Sejm petycyi 6535.

Z tego zestawienia zechce się Wysoki Sejm przekonać:

1) Że wzrost czynności w Wydziale krajowym nie stoi w żadnym stosunku do sił pracujących, jakimi Wydział krajowy rozporządza. Bowiem od pierwszej organizacyi z roku 1866. przybyło tylko trzech urzędników konceptowych.

Wprawdzie miał sobie Wydział krajowy dodanych dyurnistów konceptowych, których liczba wynosiła w r. 1887. dziesięć, lecz ci dyurniści używani tylko być mogli przeważnie do manipulacyi biurowej i załatwienia pomniejszych spraw i pod tym tylko względem przynieśli ulgę Wydziałowi krajowemu.

2) Że przy takim natłoku spraw administracyjnych, które bądźco bądź muszą być załatwione, jeżeli administracya nie ma cierpieć, Wydział krajowy nie mógł się oddawać pracom ustawodawczym przeważnie i z taką swobodą, z jaką to czynił w czasie, gdzie administracya nie przybrała była jeszcze dzisiejszych rozmiarów, że zatem, jeżeli zaszły jakie usterki, przyczyną ich była poprostu niemożność wydołania pracy.

3) Że przy natężaniu z powodu nawału pracy niepodobna było odmówić urzędnikom w letniej porze urlopów, czy to dla peratowania zdrowia, czy też na konieczny wypoczynek, przezco pewna ilość sił roboczych na jakiś czas odpaść musiała.

4) Że przytem znacznem pomnożeniu pracy sami Szefowie Departamentów już mało mogli się zająć wypracowaniem referatów, ponieważ czas ich przeważnie zajęty został czytaniem wpływających spraw, dawaniem instrukcyi swoim podwładnym, czytaniem i poprawianiem przedłożo-

nych sobie referatów, wysłuchaniem licznie w interesach zgłaszających się stron, nakoniec odpowiedziami na rozliczne z całego kraju nadchodzące listy w sprawach urzędowych.

Do tego przystępuje i ta okoliczność, że Wydział krajowy przymuszony jest wysyłać ze swojego grona delegatów do różnych instytucji, jak do Rady administracyjnej fundacji hr. Stanisława Skarbka, do Banku krajowego, do krajowej Rady szkolnej, do Zakładu głuchoniemych i t. d. i że Członkowie Wydziału krajowego podczas posiedzeń Wysokiego Sejmu zajęci są przeważnie na tych posiedzeniach i dawaniami wyjaśnień w komisjach sejmowych.

6) Że się nie można spodziewać, iżby agendy Wydziału krajowego się zmniejszyły, dowodem tego ciągły ich wzrost od początku istnienia Wydziału krajowego.

7) Że z tego stanu rzeczy wypływa konieczność pomnożenia sił pracujących w Wydziale krajowym, jeżeli tenże ma pod względem administracyjnym i prawodawczym odpowiedzieć swojemu zadaniu.

Wydział krajowy z nieśmiałością tylko przystępuje do swojego wniosku o pomnożenie sił przy nim pracujących, bo dobrze znane mu są stosunki finansowe naszego kraju i nie czynił tego kroku przez czas od roku 1878., zatem przez lat dziesięć, chociaż czuł i wiedział, że daleki stan ten utrzymać się nie da. Lecz polecenie Wysokiego Sejmu na początku tego sprawozdania przytoczone i dyskusja nad nim przeprowadzona, zmusiły Wydział krajowy do wyjaśnienia przed Wysokim Sejmem sytuacji i doradzania Wysokiemu Sejmowi tego środka, który za jedyny możliwy i skuteczny uważa.

Jest nim pomnożenie sił pracujących.

Uzyskawszy to pomnożenie i przy pomocy ankiet, złożonych ze znakomitych i fachowych mężów w naszym kraju, będzie Wydział krajowy mógł się także i pracom prawodawczym z całą swobodą oddać.

Wydział krajowy proponuje utworzenie dwóch nowych posad radców, tak iż byłoby ich cztery, a to z tej przyczyny, aby, gdy jeden Radea jest szefem biura prezydyjalnego w Wydziale krajowym i szefem biura Marszałkowskiego przy Wysokim Sejmie, a drugi przez cały prawie rok zajęty jest na komisjach w kraju, dwaj pozostający radcy i wybitniejsi sekretarze mogli się oddawać pracom legislacyjnym z tą gruntownością, jaką trafnie nacechował poseł Dr. Madejski.

Ze względu wszelako, że tym sposobem dla spraw administracyjnych ubędą znaczne siły, ze względu iż sam wzrost czynności administracyjnych przez nas wykazany wymaga pomnożenia sił pracujących, wnosimy ich pomnożenie w niższych kategoriach, to jest, prosimy o dodanie trzech adjunktów i trzech asystentów koncepcyjnych.

W oddziale rachunkowym, jakkolwiek znacznie przeciążonym, nie wnosimy na razie pomnożenia, albowiem dopiero wtenczas, gdyby sprawa propinacyjna wdrożoną została, będziemy mogli ostatecznie rozpatrzyć się, ile oddział rachunkowy potrzebować będzie sił.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Pomnażać się etat urzędników koncepcyjnych Wydziału krajowego o dwóch Radców, trzech adjunktów i trzech asystentów.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim.

Lwów, dnia 14. Sierpnia 1888.

Marszałek krajowy:

Tarnowski w. r.

Sprawozdawca:

Oktaw Pietruski w. r.

Członek Wydziału krajowego.

W Y K A Z I.

projektów ustaw wypracowanych przez Wydział krajowy, poczynwszy od uchwalonego w r. 1874. powiększenia etatu aż do końca r. sesyi 1887/8.

Rok 1875.

L. L. aleg.

1. III. Projekt ustawy drogowej.
2. VI. Projekt ustawy o wyłączeniu osady Obarzyn z gminy Temeszów i utworzenie z niej nowej odrębnej gminy.
3. VII. 1. Projekt zmiany ustawy krajowej nadającej miastu Przemyśl prawo poboru opłat konsumcyjnych od napojów, spowodowanej wprowadzeniem miar metrycznych.
2. Projekt zmiany ustawy krajowej, nadającej miastu Starasól prawo poboru opłat konsumcyjnych od napojów, spowodowanej wprowadzeniem miar metrycznych.
3. Projekt zmiany ustawy krajowej, nadającej miastu Nowy Sącz prawo poboru opłat konsumcyjnych od napojów, spowodowanej wprowadzeniem miar metrycznych.
4. Projekt zmiany ustawy krajowej, nadającej miastu Wieliczka prawo poboru opłat konsumcyjnych od napojów, spowodowanej wprowadzeniem miar metrycznych.
5. Projekt zmiany ustawy krajowej, nadającej miastu Mościska prawo poboru opłat konsumcyjnych od napojów, spowodowanej wprowadzeniem miar metrycznych.
6. Projekt zmiany ustawy krajowej, nadającej miastu Kałusz prawo poboru opłat konsumcyjnych od napojów, spowodowanej wprowadzeniem miar metrycznych.
7. Projekt zmiany ustawy krajowej, nadającej miastu Lwów prawo poboru opłat konsumcyjnych od napojów, spowodowanej wprowadzeniem miar metrycznych.
4. VIII. Projekt ustawy o podniesieniu chowu bydła.
5. XXXII. " " o ochronie ziemiopłodów od gąsienic, chrząszczy i t. d.

Rok 1876.

1. V. Projekt ustawy o nadzorze władz wyższych nad urzędnikami gmin wiejskich i małomiejskich.
2. IX. Projekt ustawy o weileniu do gminy posiadłości niegdyś dominikalnych, zajmujących obszar mniejszy niż 100 hektarów.
3. XXIX. Projekt ustawy budowniczej dla miasta Lwowa.

Rok 1877.

1. 5. Projekt ustawy budowniczej dla miasta Lwowa.
2. 6. " " o nadzorze władz wyższych nad urzędnikami gmin wiejskich i małomiejskich.

Rok 1886/7.

- L. L. aleg.
1. 4. Projekt ustawy o wyłączeniu osady „Chatki“ z gminy Jastrzębków i utworzeniu z niej odrębnej gminy.
 2. 5. „ „ o wyłączeniu osady Krzywki z gminy Ładyczyn i utworzeniu z niej odrębnej gminy.
 3. 6. „ „ o wyłączeniu osady Wola Turebska z gminy Turbia i utworzeniu z niej odrębnej gminy.
 4. 7. „ „ o wyłączeniu przysiółka Laskówka z gminy „Bachórz“ i utworzeniu zeń odrębnej gminy.
 5. 51. 1) Projekt ustawy budowniczey dla miast i miasteczek.
2) „ „ budowniczey dla wsi.
 6. 53. 1) „ „ o regnlacyi rzeki Trześbówki.
2) „ „ „ potoku Krzemienicy i Babulówki.
3) „ „ o osuszeniu bagien Oleskich.
 7. 59. Projekt ustawy o stosunkach sług.
 8. 61. „ „ o poborze krajowych opłat konsumcyjnych.
 9. 72. 1) Projekt ustawy zmieniającej §. 14. ordynacyi wyborczej sejmowej z dnia. 26. Lutego 1861 r.
2) „ „ zmieniającej §. 8. ordynacyi wyborczej powiatowej z d. 12. sierpnia 1866 r.
 10. 95. Projekt ustawy o wyłączeniu kolonii Unterbergen z gminy Podbereżce i połączeniu jej z gminą Weinbergen.
 11. 96. „ „ o wyłączeniu osady Berbeki z gminy Sokole i utworzeniu z niej odrębnej gminy.
 12. 132. „ „ o zaciągnięciu pożyczki przez Reprezentacyę powiatową w Dąbrowie.
 13. 133. „ „ o wyłączeniu osady Słoboda Rungurska z gminy Ropa Rungurska i utworzeniu z niej odrębnej gminy.

Rok 1887/8.

1. 1. Projekt ustawy o wyłączeniu osady Huta Samokłęska z gminy Folsz i utworzeniu z niej odrębnej gminy.
2. 2. „ „ o wyłączeniu przysiółka Laskówka z gminy Bachórz i utworzeniu zeń odrębnej gminy.
3. 3. „ „ o wydzieleniu kolonii Unterbergen z gminy Podbereżce i połączeniu jej z gminą Weinbergen.
4. 8. 1) Projekt ustawy zmieniającej postanowienia ustawy z dnia 2. Maja 1873. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i o obowiązku posyłania do nich dzieci.
2) „ „ o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.
3) „ „ o władzach nadzorezych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych.
5. 12. Projekt ustawy zmieniającej postanowienia nstawy o publicznych dojazdach kolejowych.
6. 18. „ „ o stosunkach sług.
7. 19. 1) Projekt ustawy budowniczey dla wszystkich miast i miasteczek w kraju, z wyjątkiem Lwowa i Krakowa.
2) „ „ budowniczey dla wsi.

L. L. aieg.

3. 16. Projekt ustawy drogowej.
4. 27. " " o uwolnieniu urzędników i sług państwa, kraju i t. d. od opłacania dodatków do podatków bezpośrednich.

Rok 1878.

1. 1. 1) Projekt zmiany ustawy gminnej.
2) " " " o reprezentacyi powiatowej.
2. 2. Projekt ustawy budowniczej dla miast i miasteczek z wyjątkiem Lwowa i Krakowa
3. 7. " " o zaciągnięciu pożyczki krajowej do wysokości 5,000.000 zł. celem niesienia pomocy ludnościuboższej przez lichwę i podźwignięcie jej z ekonomicznego upadku.
4. 8. " " o popieraniu melioracyj gruntowych.
5. 17. Projekt noweli do ustawy z dnia 2. Maja 1873. (art. 29.) Dz. ust. i rozp. kraj. l. 251.
6. 21. Projekt ustawy drogowej.
7. 31. " " nadający statut zdrojowiskom: Krynica-Słotwina.
8. 49. " " budowniczej dla miasta Krakowa.
9. 60. " " o wydobywaniu oleju skalnego, wosku ziemnego i t. d.
10. 91. " " o stosunkach służbowych i osobowych nauczycieli, należących do siły zbrojnej państwa.

Rok 1880.

1. 1. Projekt ustawy budowniczej dla miast i miasteczek z wyjątkiem Lwowa i Krakowa.
2. 16. " " o konkurencyi kościelnej.
3. 18. " " drogowej.
4. 19. " " o uregulowaniu prawa poboru kopytkowego w Tarnowie i Nowym-Sączu.
5. 22. " " nadającej statut zdrojowiskom Krynica-Słotwina.
6. 29. " " o popieraniu melioracyi gruntowych.
7. 33. 1) Projekt ustawy o przedłużeniu okresu wyborczego reprezentacyi gminnych.
2) Projekt ustawy o przedłużeniu okresu wyborczego reprezentacyi powiatowych.
8. 69. Projekt ustawy o utworzeniu odrębnej gminy miejskiej Podwoleczyska.
9. 107. " " o poborze kopytkowego w gminie miasta Tarnopola.
10. 108. " " " " " " " Kołomyja.

Rok 1881.

1. 21. Projekt ustawy urządzającej zbiorowe kasy pożyczkowe dla gmin.
2. 24. " " o konkurencyi kościelnej.
3. 26. " " nadającej statut dla zdrojowisk Słotwina-Krynica.
4. 72. " " budowniczej dla 29 gmin miejskich.
5. 80. " " o zniesieniu propinacyjnego prawa wyszynku i sprzedaży napojów a zaprowadzeniu opłat konsumcyjnych i policyjnych w mieście Samborze.
6. 118. " " nadającej gminie miasta Wadowice prawo poboru opłat za psy.
7. 120. " " o zaciągnięciu pożyczki w sumie 1,919.400 zł. celem opłacenia 6% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1873.

Rok 1882.

L. L. aleg.

1. 2. Projekt ustawy nadającej głos wirylny rektorowi c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie.
2. 3. 1) Projekt ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu szkół ludowych publicznych i obowiązku posyłania do nich dzieci.
2) " " o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.
3) " " o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych.
3. 4. Projekt ustawy o kosztach zakładania i utrzymania publicznych szkół ludowych i o funduszach szkolnych (zmiana art. 18, 19 i 28. ustawy z d. 25 maja 1873.).
4. 8. Projekt noweli do ustawy gminnej.
5. 12. Projekt ustawy urządzającej zbiorowe kasy pożyczkowe dla gmin.
6. 13. " " w sprawie dalszego przeprowadzenia zmian w odgraniczaniu okręgów reprezentacyj powiatowych.
7. 23. " " budowniczej dla miasta Lwowa
8. 25. " " " " " Krakowa.
9. 26. " " o odłączeniu niemieckiej kolonii Dobrzaniey od gminy Dobrzaniey i utworzeniu z niej gminy odrębnej.
10. 145. " " o wydzieleniu przysiółka „Wydrze“ od gminy Grębów i utworzeniu zeń odrębnej gminy.
11. 146. " " o wyłączeniu osady Pieczygóry z gminy Starogród i utworzeniu z niej odrębnej gminy.
12. 147. " " o zniesieniu propinacyjnego prawa wyszynku i sprzedaży napojów a zaprowadzeniu opłat konsumcyjnych w mieście Wieliczce.

Rok 1883.

1. 1. Projekt ustawy o stosunkach sług i najmie robotników.
2. 3. " " o konkurencji kościelnej.
3. 30. " noweli do ustawy szkolnej z dnia 2. Maja 1873. Dz. ust. i rozp. kraj. l. 250.
4. 31. 1) Projekt nstawy o uwolnieniu obligacyj komunalnych Banku krajowego od dodatków do podatków.
2) " " o uwolnieniu poborów urzędników, Dyrektorów i t. d. Banku kraj. i t. d. wynikających ze stosunku służbowego, od dodatków do podatków.
5. 44. Projekt ustawy zezwalający Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki.
6. 92. " " o rozdzieleniu dwu miejscowości Tywonia i Szczytna i utworzeniu z nich dwu odrębnych gmin.

Rok 1884/5.

1. 7. Projekt ustawy zmieniającej ordynacyę wyborczą krajową z dnia 26 Lutego 1861.
2. 8. " " budowniczej dla miasta Lwowa.
3. 10. " " o wyłączeniu osady Żebrawówka ze związku gmin Kuty Stare, Kobaki, Rybno i utworzeniu z niej odrębnej gminy.

L. L. aleg.

4. 12. Projekt ustawy o uwolnieniu dochodów Banku krajowego od dodatków do podatków.
5. 14. " " uznającej drogę z Jezierzan do Kołędzian za krajową.
6. 45. 1) Projekt ustawy o regulacji potoku Kisieliny.
- 2) " " dotyczącej pożyczki dla spółki wodnej dla regulacji odpływu wód między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnowska.
- 3) " " o regulacji potoku Trześniówka.
- 4) " " " " Łęgu.
- 5) " " o osuszeniu bagien Rudnicko-Niskich.
- 6) " " o regulacji Brnia.

Rok 1885/6.

1. 1. 1) Projekt ustawy o odpowiedzialności gminy wobec osób trzecich.
- 2) " " o odpowiedzialności członków zwierzchności gminnych wobec gminy i o dochodzeniu należytości gminy do nich.
2. 2. Projekt ustawy zmieniającej §. 48. ustawy o reprezentacji powiatowej z dnia 12. sierpnia 1866 r.
3. 3. " " o rozstrzyganiu zażaleń przeciw rozporządzeniu zwierzchności gminnych.
4. 4. " " oznaczającej termin do wnoszenia zażaleń do Rady miejskiej przeciw rozporządzeniom Prezydenta, Magistratu i innych organów gminnych we Lwowie.
5. 5. " " o rozdzieleniu miejscowości Tywonia i Szczytna i utworzeniu z nich dwu odrębnych gmin.
6. 20. " " o wyłączeniu przysiółka Podlesie z gminy Medwedowce i utworzeniu zeń odrębnej gminy.
7. 32. " " o wyłączeniu osady Wola Turebska i utworzeniu z niej odrębnej gminy.
8. 60. 1) Projekt ustawy zmieniającej §. 13 i 14 sejmowej ordynacji wyborczej z d. 26. lutego 1861 r.
- 2) " " zmieniającej §. 8 ordynacji wyborczej z d. 12. sierpnia 1866.
9. 62. 1) " " o urzędzeniu i wykonywaniu rybactwa na wodach krajowych.
- 2) " " o ochronie rybactwa na wodach krajowych.
10. 80. 1) " " o regulacji potoku Starego Brnia z dopływami.
- 2) " " " " Babulówki z dopływami.
- 3) " " " rzeki Wisłoka.
- 4) " " " Gnila Lipa.
- 5) " " " Pełtwi.
- 6) " " " Bugu.
11. 143. 1) " " o osuszeniu bagien Niskich.
- 2) " " " Rudnickich.
- 3) " " o regulacji rzeki Łęgu.
- 4) " " " Trześniówki.
- 5) " " " potoku Kisieliny.
- 6) " " " Starego Brnia z dopływami (zmieniony).
- 7) " " " Babulówki z dopływami.
- 8) " " " rzeki Wisłoka.
- 9) " " " Gnilej Lipy.
- 10) " " " Pełtwi.
- 11) " " " Bugu.

L. 1. aleg.

8. 30. Projekt ustawy o wydzieleniu przysiółka Radocka Góra z gminy Radozca i utworzeniu zeń odrębnej gminy.
9. 31. 1) Projekt ustawy zmieniającej postanowienie o obszarach dworskich objęte ust. z dnia 12. sierpnia 1866, stanowiącą o rozkładzie wydatków i ciężarów publicznych obszaru dworskiego na posiadłości w obrębie tegoż położone.
2) " " zmieniającej §. 16. ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 r.
10. 35. Projekt ustawy łowieckiej.
11. 41. 1) Projekt ustawy o regulacji dolnej sekcji rzeki Gnilej Lipy.
2) " " o regulacji środkowej sekcji rzeki Gnilej Lipy.
12. 45. Projekt ustawy o wyłączeniu przysiółka Józefówka z gminy Kupezyńce i utworzeniu zeń odrębnej gminy.
13. 62. " " nakładającej na Towarzystwa ubezpieczeń od ognia obowiązek przyczyniania się do utrzymania służby pożarnej.
14. 63. 1) Projekt ustawy o policyi ogniowej w miastach i miasteczkach.
2) " " policyi ogniowej w gminach wiejskich i obszarach dworskich.
15. 67. Projekt ustawy o wydzieleniu kolonii niemieckiej z gminy Borynia i utworzeniu z niej odrębnej gminy.
16. 74. " " zaprowadzającej powszechne ubezpieczenie od ognia.
17. 75. " " o zmianie obszarów reprezentacyi powiatów Przemyskiego i Brzozowskiego.
18. 78. " " nadającej gminie miasta Zaleszczyki prawo pobierania opłat za psy.
19. 101. " " o wydzieleniu osady Cuculin z gminy Siemiakowce i utworzeniu odrębnej z niej gminy.
20. 114. " " o zmianie obszarów reprezentacyi powiatów Brzeżańskiego i Tarnopolskiego.
21. 124. " " o pożyczce 800.000 zł. na utworzenie stałego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych.
22. 155. " " o wyłączeniu przysiółka Chatki z gminy Jastrzębków i przyłączenia go do gminy Sroki.
23. 169. " " o wyłączeniu osady Pawłowy z Krzywem i Capłapami z gminy Majdanu i utworzeniu z nich odrębnej gminy.

Zestawienie liczbowe :

W r. 1875	projektów	ustaw	11
" 1876	"	"	3
" 1877	"	"	4
" 1878	"	"	11
" 1880	"	"	11
" 1881	"	"	7
" 1882	"	"	14
" 1883	"	"	7
" 1884	"	"	11
" 1885/6	"	"	29
" 1886/7	"	"	17
" 1887/8	"	"	29

Razem 154 projektów^m ustaw.

WYKAZ II.

obejmujący wszelkie sprawozdania wniesione przez Wydział krajowy do Wysokiego Sejmu (z wyjątkiem sprawozdań objętych wykazem I.) w czasie od r. 1874 do 1887/8.

I. w roku 1875. przedłożono sprawozdań 16.

a to w alegatach: I., II., IV., V., IX., X., XI., XXVII., XXXIV., XXXV., XXXVIII., XXXIX., XL., XLI., XLII., XLIX.

II. w roku 1876. przedłożono sprawozdań 26.

a to w alegatach: I., II., III., IV., VI., VII., VIII., X., XI., XII., XIV., XV., XVI., XVII., XXI., XXVII., XXVIII., XXX., XXXI., XLIII., L., LII., LXVI., LXVIII., XC., XCI.

III. w roku 1877. przedłożono sprawozdań 33.

a to w alegatach: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 51, 52, 77.

W roku 1878. przedłożono sprawozdań 44.

a to w alegatach: 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 61, 70, 71, 77, 84, 85, 86, 87, 102.

W roku 1880. przedłożono sprawozdań 37.

a to w alegatach: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 45, 46, 47, 48, 72, 79, 91, 138, 139.

W roku 1881. przedłożono sprawozdań 33.

a to w alegatach: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 25, 27, 28, 29, 30, 38, 41, 51, 52, 57, 61, 65, 73, 81, 91, 104.

W roku 1882. przedłożono sprawozdań 31.

a to w alegatach: 1, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 28, 34, 52, 56, 69, 70, 78, 79, 82, 103, 105, 123, 137, 144, 150, 151.

W roku 1883. przedłożono sprawozdań 27.

a to w alegatach: 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 26, 27, 40, 41, 42, 43, 45, 55, 56, 79.

W roku 1884. przedłożono sprawozdań

26.

a to w alegatach: 3, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 15, 16, 22, 26, 27, 41, 43, 45, 46, 48, 58, 62, 72, 73, 77, 85, 111, 124, 139.

W roku 1885/6 przedłożono sprawozdań

53.

a to w alegatach: 1, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 34, 35, 36, 39, 41, 47, 48, 49, 50, 56, 61, 63, 64, 65, 66, 80, 85, 86, 103, 104, 112, 123, 126, 137, 138, 142, 143, 178, 179.

W roku 1886/7 przedłożono sprawozdań

58.

a to w alegatach: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 52, 53, 54, 57, 58, 60, 62, 73, 74, 75, 85, 86, 87, 88, 89, 93, 94, 102, 126, 131, 134, 167.

W roku 1887/8 przedłożono sprawozdań

42.

a to w alegach: 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 32, 33, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 46, 47, 48, 61, 67, 68, 91, 92, 102, 112, 113, 132, 182, 186.

Razem . 426.

MEMORANDUM FOR THE RECORD

On 10/10/54, the Board of Directors of the [Company Name] met in regular session at [Location] and discussed the [Topic].

RESOLUTIONS

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].

Resolved, that the [Company Name] should [Action].